

ŠTÚDIE A ČLÁNKY

Regulácia slovenských elektronických médií v roku 2000

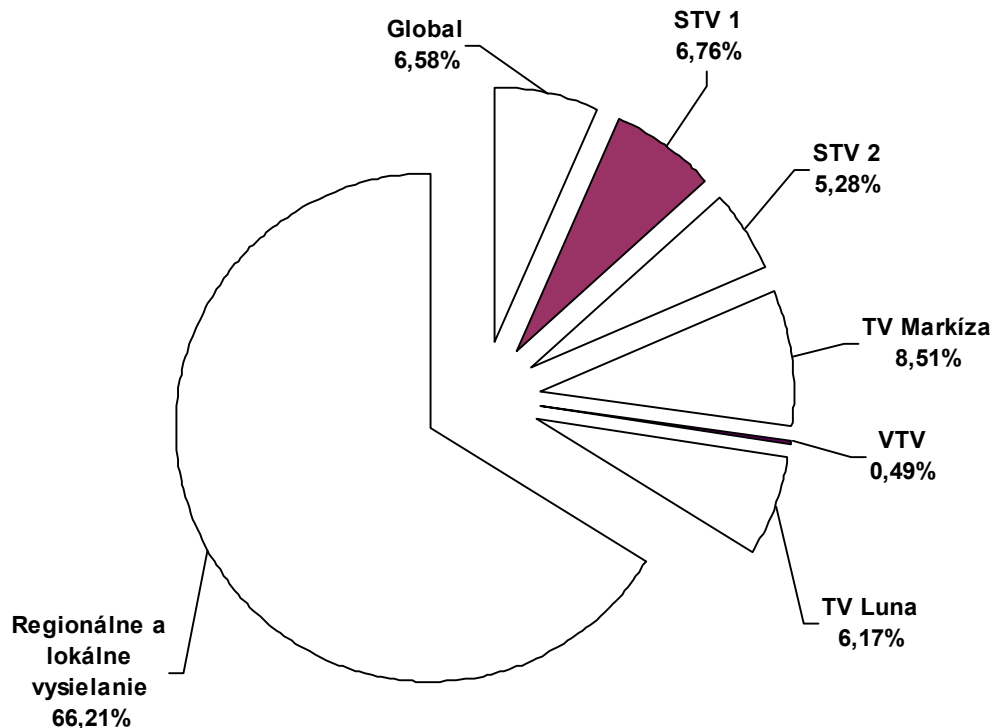
ROMAN IVANTYŠYN

V máji tohto roka poslanci NR SR vzali na vedomie Správu o stave vysielania v Slovenskej republike a o činnosti príslušného regulačného orgánu za rok 2000. Regulačný orgán, označovaný ako licenčná rada, má dnes úradný názov Rada pre vysielanie a retransmisiiu.

Samotnému stavu rozhlasového a televízneho vysielania je venovaná prvá časť správy. Z nej sa možno dozvedieť, že celkový rozsah televízneho vysielania v SR za rok 2000 bol 89 452 hodín. Z obrázku, znázorňujúceho podiely jednotlivých staníc na tomto vysielaní je zjavný veľký význam miestneho TV vysielania, ktoré predstavuje až dve tretiny všetkých odvysielaných hodín. Podrobnejšia analýza by síce ukázala veľký podiel repríz v lokálnom vysielaní, ale aj tak je to úctyhodné číslo. Navyše, tieto stanice vysielali aj celkom 329 237 hodín videotextu (opäť s mnohonásobným opakovaním). Rozsah obrazového vysielania zahrnuje aj vysielanie reklamných kanálov v Prievidzi, Košiciach a Poprade – 15 676 hodín.

Slovenský rozhlas na svojich šiestich okruhoch vysielal 44 393 hodín, pričom 27 súkromných rozhlasových staníc vykázalo 222 408 vysielacích hodín. Zaujímavé sú aj údaje o skladbe vysielania SRo a STV podľa zastúpenia programových typov (spravodajstvo, publicistika, zábava atď.)

Vlani bolo na Slovensku 81 regionálnych a lokálnych televíznych vysielateľov. Z toho 10 vysielalo terestricky, 66 v televíznych káblových rozvodoch a 5 zároveň káblom aj terestricky. Rozsah pokrytia signálom sa zväčšil a odhady hovoria o troch miliónoch divákov regionálnych a lokálnych televízií. Za lokálne sa (podľa zákona 308/2000 Z.z.) považuje vysielanie pre obec, pričom oblasť príjmu nepresahuje 100 tisíc obyvateľov (!). Naproti tomu regionálne vysielanie pokrýva väčšie ako je katastrálne územie obce a môže ho prijímať menej než 30 percent obyvateľov Slovenska.

Podiel TV staníc na televíznom vysielaní v Slovenskej republike za rok 2000.
Celkový ročný rozsah vysielania: 89 452 hodín.

Stavu v oblasti takzvanej retransmisie je venovaných 40 riadkov správy a krátka tabuľka. Dozvedáme sa, že televíznu káblovú prípojku malo vlni 659 342 slovenských domácností a ďalších 71 474 domácností mohlo prijímať TV programy prostredníctvom mikrovlnných systémov alebo z malých miestnych vysieláčov ETV 4.

Kapitola zaoberajúca sa samotnou radou obsahuje základné informácie o tejto inštitúcii. Tak napríklad práca 22 pracovníkov kancelárie rady stála daňových poplatníkov viac než 11 miliónov korún. Zároveň (ako pravidelne každoročne) autori správy nariekajú nad malými kompetenciami rady. Najviac ich škrie, že podľa zákona 308/2000 je rada povinná pred uložením pokuty vždy vysielateľa najprv upozorniť na porušenie zákona. Rovnako im prekáža, že rada už nemá možnosť odňať licenciu za závažné a opakované porušenie ustanovení zákona. A tak ako každoročne, správa upozorňuje na zlé materiálne, technické a personálne podmienky činnosti rady.

Je síce pravda, že z nového zákona (č. 308/2000 Z.z.) o vysielaní a takzvanej retransmisii licenčnej rade vyplýva oproti minulosti mnoho nových povinností pri regulácii vysielateľov aj operátorov televíznych káblových sietí. Nie je však tajomstvom, že nový zákon pripravoval samotný úrad rady a napriek požiadavkam odborníkov i samotných vysielateľov sa tvorcom podarilo zákon zaťažiť množstvom nových povinností vysielateľov a káblových operátorov, ktoré teraz má rada kontrolovať. Takže: Naši úradníci si pod plášťom odporúčania úradníkov z Európskej únie vymysleli

nové „náročné úlohy“ a teraz chcú ďalšie prostriedky na ich plnenie. Pritom napríklad komplikovaná registrácia káblových šíriteľov televíznych signálov na licenčnej rade je duplicitná, pretože rovnakú agendu má Telekomunikačný úrad SR. Ak teda na vlastné televízne vysielanie je na Slovensku potrebná len jedna licencia, na pasívne šírenie televízneho signálu v káblovom rozvode sú potrebné dve registrácie: jedna od Telekomunikačného úradu SR, druhá od licenčnej rady. Pritom registrácia na rade svojou administratívnou náročnosťou pripomína licenčné konanie. Medzi množstvom dokladov, požadovaných od žiadateľa o registráciu tzv. retransmisie, nesmie napríklad chýbať ani potvrdenie, že žiadateľ nemá splatné nedoplatky na zdravotnom poistení, na sociálnom poistení atď. Pritom sa však zo správy dozvedáme, že „Rada akceptovala návrhy oboch asociácií na zmenu vydávaných oprávnení na vysielanie v káblových rozvodoch (retransmisii) – z licencií na registrácie, čo sa napokon aj premietlo do nového zákona o vysielaní a retransmisii“ (strana 31 správy). Z uvedeneho by čitateľ mohol získať dojem, že sa káblovým operátorom zjednodušilo úradovanie okolo získania povolenia na prevádzku siete. Lenže opak je pravdou – registračné konanie je dnes výrazne komplikovanejšie, než licenčné konanie pre káblových operátorov v minulosti podľa „starého“ zákona z roku 1991.

Podobne by si rada mohla uvoľniť ruky tým, že by registráciu malých lokálnych káblových vysielaní ponechala v kompetencii regionálnych orgánov štátnej správy alebo samosprávy. Týmto smerom sa však úvahy úradníkov neuberajú. Pozornosť našich regulátorov stále uniká aj to, že pridelenie licencií na vysielanie má zmysel len vtedy, ak ide o využívanie „éteru“, ktorý poskytuje obmedzený počet vysielacích frekvencií. Naproti tomu, kto vysiela v kábli, nemá žiadne nároky na spomínané frekvencie, nikoho svojím vysielaním neobmedzuje a využíva vlastné alebo prenajaté káblové trasy. Veľmi rozumne je táto problematika vyriešená v susednom Rakúsku, kde majú kábloví vysielatelia iba povinnosť oznámiť príslušnému úradu, že začínajú vysielať.

Licenčná politika, monitoring a analýzy, vypracovanie jednotného systému označovania programov podľa vekovej vhodnosti, príprava nového zákona o vysielaní – to sú ďalšie oblasti pôsobenia rady. Správa obsahuje zaujímavý prehľad o udeľených, odňatých či zmenených licenciách, zastavených konaniach a udelených sankciách. Tento zoznam však treba čítať s príslušným zákonom v ruke, pretože častokrát sa neuvádzajú dôvody príslušného rozhodnutia, ale iba odkaz na číslo paragrafu zákona o vysielaní. Zrozumiteľnosti správy by istotne prospelo, keby sa v každom prípade rozhodnutie stručne zdôvodnilo. Informačná hodnota správy by sa tým výrazne zvýšila.

Nad dodržiavaním právnych predpisov, týkajúcich sa obsahu vysielania, bdie rada prostredníctvom monitoringu programov. Ten je plánovaný kontinuálny, no robí sa aj na základe prijatých sťažností. Vlni ich rada dostala 46, týkajúcich sa rozhlasového a televízneho vysielania. V roku 2000 bolo monitorovaných 53 televíznych staníc v rozsahu 3 055 hodín a 18 rozhlasových staníc (2 227,5 hodiny). Ak teda rada skúmala napríklad vysielanie 49 lokálnych resp. regionálnych televízií, porušenie zákona konštatovala iba v troch prípadoch a všetky sa týkali skrytej resp. neoznačenej reklamy. Vo „veľkých“ televíziách bolo porušenie podstatne viac.

Hoci rada má vypracovaný a rokmi overený systém plánovaného kontinuálneho monitoringu, pri májovom prerokovaní správy rady v parlamente zaznela aj myšlienka rozsiahlejšieho monitorovania vysielania. Súdiateľ podľa parlamentnej rozpravy k sprá-

ve rady sa zdá, že niektorí politici budú pokojne spať až vtedy, keď budú mať istotu, že všetko vysielanie na Slovensku – rozhlasové aj televízne – sa kompletne zaznamenáva a dodatočne kontroluje. Ak zvážime, že sa ročne odvysiela spolu 358,5 tis. hodín, potom jednoduchým výpočtom zistíme, že na monitorovanie takéhoto objemu produkcie by bolo potrebné angažovať všetkých súčasných pracovníkov kancelárie rady a nemohli by robiť už nič iné. Pritom nepočítame monitoring videotextu a teletextu.

Pozornosť si zaslúžia niektoré poznatky z monitoringu hlavných spravodajských programov STV, TV Markíza a TV Luna (jún 2000). Hoci tematická štruktúra spravodajstva, priestor venovaný politickým subjektom a spôsob ich prezentovania ako aj zobrazenie reálneho násilia môžu byť pre politikov, politológov i sociológov zaujímavé, ešte dôležitejšie je snáď skúmanie „výskytu nekorektných správ“ a v ich rámci najmä aspekt presnosti a vyváženosti. Žiaľ, túto časť monitoringu správa odbavuje šiestimi riadkami. Pozornosť autorov správy sa sústreďuje na to, že v domácom spravodajstve nebol náležitý priestor venovaný nezamestnanosti, odlevu mozgov do zahraničia, poklesu životnej úrovne dôchodcov, ekonomickej situácii v krachujúcich podnikoch atď. Pritom nízka úroveň vecnosti alebo vyváženosti správ nie je „výzvou pre profesijnú sebareflexiu“ (str. 85 správy), ale predovšetkým ide o porušenie zákona o vysielaní. Už zákon 468/1991 Zb. požadoval od vysielateľov poskytovanie objektívnych a vyvážených informácií a zákon 308/2000 v paragrafe 16 hovorí o povinnosti vysielateľa „zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a politickopublicistických programov“. Ostáva len dúfať, že v budúcnosti sa rada pri monitoringoch viac sústreďí na uvedený problém, podstatne závažnejší než zistenia, že „každodenné problémy občanov“ sú vo vysielacom čase spravodajstva málo zastúpené.

Súčasťou výročnej správy licenčnej rady je aj cca 130-stranová príloha s prehľadom držiteľov licencií na vysielanie a oprávnení na „retransmisiu“, vlastníckych štruktúr vysielateľov, siete vysielateľov, pridelených kmitočtov, pokrytia územia Slovenska signálom, vybraných právnych noriem a dokumentov.

Adresa autora: Ing. Roman Ivantyšin, Katedra marketingovej komunikácie FiF UK, Štúrova 9, 818 01 Bratislava. T: 02/5296 4192, F: 02/5292 6530

